

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC DẠY HỌC CHO GIẢNG VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM THÔNG QUA DIỄN ĐÀN TRAO ĐỔI TRỰC TUYẾN

TS. NGUYỄN THỊ THANH HỒNG
 Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

1. Đặt vấn đề

Một thành tố chính tạo nên “đẳng cấp” của các nhà trường đại học là đội ngũ giảng viên - chủ thể của sự truyền bá và sáng tạo tri thức. Trong thực tế, ở Việt Nam hiện nay, vai trò “nhà giáo” của người giảng viên thường được biết đến nhiều nhất. Để thực hiện tốt vai trò “nhà giáo” trước những yêu cầu của xã hội hiện đại, phát triển năng lực (NL) dạy học (DH) cho đội ngũ giảng viên trong các trường đào tạo giáo viên (GV) là việc cấp thiết và có ý nghĩa quan trọng. NL DH của giảng viên trong các trường đại học sư phạm sẽ tác động và ảnh hưởng trực tiếp tới việc hình thành và phát triển NL DH cho sinh viên (SV)- những nhà sư phạm tương lai, giúp họ hoạt động có hiệu quả trong lĩnh vực nghề nghiệp của bản thân sau khi ra trường.

Vấn đề về NL giảng dạy luôn được quan tâm trong các giai đoạn phát triển của nhà trường ở các nước. Những nghiên cứu về DH và NL giảng dạy cũng được quan tâm ở các nước như Hoa Kỳ, Canada, Úc, Pháp,... Trong công trình nghiên cứu của G.Petty, trên cơ sở giới thiệu quan điểm về các lí thuyết học tập, tác giả đã xác định và hướng dẫn GV thực hành các kĩ năng (KN) DH [1]. Trong những năm 70 của thế kỉ XX, quan điểm tiếp cận NL được phổ biến và phát triển rộng rãi khắp đất nước Hoa Kỳ. Sau đó, quan điểm này ảnh hưởng sâu rộng đến nền giáo dục của nhiều nước như Anh, Úc, New Zealand, Liên bang Nga,... Xu hướng chung này cho phép chuyển từ DH “tập trung vào kiến thức” sang “tập trung vào NL”. Ở Việt Nam, những công trình nghiên cứu về GV, đặc biệt về NL sư phạm, KN DH cũng được thể hiện trong các nghiên cứu và bài viết của tác giả Nguyễn Như An, Lê Văn Hồng, Phan Thanh Long, Trần Thị Tuyết Oanh,...

Qua nghiên cứu, các tác giả chủ yếu đề cập tới NL DH của GV, có rất ít nghiên cứu về NL DH của giảng viên trong các trường đào tạo GV. Trong bài viết này, chúng tôi đề cập tới NL DH của giảng viên và phát triển NL DH cho giảng viên các trường đại học sư phạm thông qua diễn đàn trao đổi trực tuyến. Chúng tôi cho rằng đây là một giải pháp nâng cao NL DH cho giảng viên các trường sư phạm hiện nay nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ở nước ta.

2. Phát triển NL DH cho giảng viên các trường đại học sư phạm thông qua diễn đàn trao đổi trực tuyến

2.1. Lí luận về NL DH của giảng viên

NL là một thuộc tính tâm lí phức hợp, là điểm hội tụ của nhiều yếu tố như tri thức, KN, kĩ xảo, kinh nghiệm, sự sẵn sàng hành động và trách nhiệm đạo đức. Theo tác giả Weinert (2001): “NL được thể hiện như một hệ thống khả năng, sự thành thạo hoặc những KN thiết yếu, giúp con người đủ điều kiện vượt tới một mục đích cụ thể”. Tác giả J. Coolahan (1996) cho rằng: NL được xem như là “những khả năng cơ bản dựa trên cơ sở tri thức, kinh nghiệm, các giá trị và thiên hướng của một con người được phát triển thông qua thực hành giáo dục”. Tác giả McLagan hiểu NL như “là một tập hợp các kiến thức,

thái độ và KN hoặc cách chiến lược tư duy mà tập hợp này là cốt lõi và quan trọng cho việc tạo ra những sản phẩm đầu ra quan trọng”. Theo tác giả Rogies, “NL là biết sử dụng các nội dung và KN trong một tình huống có ý nghĩa”. Tác giả Meier và Nguyễn Văn Cường cho rằng: “NL là khả năng thực hiện có hiệu quả và có trách nhiệm các hành động, giải quyết các nhiệm vụ, vấn đề thuộc các lĩnh vực nghề nghiệp, xã hội hay cá nhân trong những tình huống khác nhau trên cơ sở hiểu biết, KN, kĩ xảo và kinh nghiệm cũng như sự sẵn sàng hành động” [2]. Tuy các tác giả đưa ra các nhận định khác nhau về NL nhưng đều thống nhất tại một điểm: Nói đến NL là phải nói đến khả năng thực hiện, phải biết làm, chứ không chỉ biết và hiểu. Trên cơ sở khái niệm NL, theo chúng tôi, *NL DH là khả năng thực hiện có hiệu quả nhiệm vụ trang bị kiến thức; hình thành KN, kĩ xảo, phát triển trí tuệ và hình thành thế giới quan, những phẩm chất đạo đức cho người học trên cơ sở kết hợp nhuần nhuyễn kiến thức chuyên môn, KN nghiệp vụ sư phạm của người GV.*

Căn cứ vào hoạt động DH của giảng viên, dựa trên chuẩn nghề nghiệp của GV và chuẩn đầu ra của SV sư phạm, giảng viên trong các trường đại học sư phạm cần có các NL DH sau: Lập kế hoạch DH; Thiết kế chương trình môn học và tài liệu tự học cho SV; Tổ chức có hiệu quả các hoạt động DH trên giảng đường; Áp dụng các phương pháp và kĩ thuật DH hiệu quả; Sử dụng đa dạng các hình thức tổ chức DH; Sử dụng và phát triển đa dạng các phương tiện truyền thông trong DH; Tư vấn cho học sinh về học thuật, nghề nghiệp; Tư vấn, giám sát SV trong các hoạt động thực hành, thực tập, nghiên cứu khoa học, học tập ngoài giảng đường; Sử dụng các phương pháp và kĩ thuật để đánh giá việc học tập của SV; Khả năng làm việc với cá nhân, với các nhóm nhỏ, nhóm lớn; Tự đánh giá và giám sát việc giảng dạy của chính mình; Đánh giá hoạt động giảng dạy của giảng viên khác; Xây dựng và phát triển ngành học [3].

Mỗi NL cơ bản trên bao gồm các thành phần, tạo nên hệ thống NL về DH. Các NL ngày càng mở rộng cùng với yêu cầu về chất lượng đội ngũ GV trước yêu cầu của xã hội hiện đại.

2.2. Phát triển NL DH cho giảng viên thông qua diễn đàn trao đổi trực tuyến

Diễn đàn trực tuyến (Forum) là một website - nơi mọi người có thể trao đổi, thảo luận, bày tỏ ý kiến về những vấn đề cùng quan tâm. Các vấn đề thảo luận được lưu giữ dưới dạng các trang tin. Ý nghĩa của hình thức này giúp thiết lập sự tương tác thường xuyên giữa giảng viên với giảng viên, giảng viên với các chuyên gia trong môi trường sư phạm. Thông qua các Forum (diễn đàn thảo luận), giảng viên sẽ cập nhật thường xuyên, liên tục những thông tin liên quan đến nghề nghiệp nói chung, các NL nghề - trong đó có NL DH nói riêng. Bên cạnh đó, diễn đàn là nơi để chia sẻ những hiểu biết, quan điểm, bài học kinh nghiệm của giảng viên về việc nâng cao NL nghề nghiệp, đáp ứng yêu cầu của xã hội. Việc

thảo luận, trao đổi, hỏi đáp trên diễn đàn có ưu thế hơn trả lời trực tiếp trong các lớp bồi dưỡng nghiệp vụ hay các buổi hội thảo, seminar có tính chuyên môn sâu, có thể trao đổi với số lượng nhiều, đáp ứng nhu cầu linh hoạt cho số đông giảng viên. Ngoài ra, thảo luận qua diễn đàn không bị giới hạn bởi thời gian và không gian như hình thức trao đổi trực tiếp. Chúng tôi đề xuất quy trình phát triển NL DH cho giảng viên các trường đại học sư phạm qua diễn đàn trao đổi trực tuyến như sau:

Bước 1: Chọn chủ đề diễn đàn và thông báo chủ đề diễn đàn

Vì diễn đàn tập trung vào phát triển NL DH cho giảng viên các nhà trường sư phạm, các chủ đề cụ thể sẽ tập trung vào các NL DH thành phần. Các chủ đề này được thiết lập căn cứ vào khung NL DH của giảng viên ở trên.

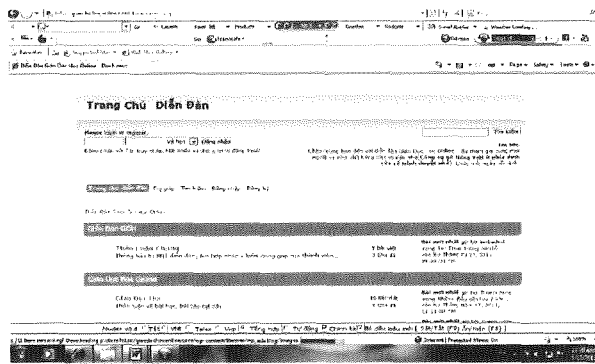
Tùy theo từng chủ đề, chúng tôi có thể lựa chọn hình thức trao đổi đồng bộ hoặc không đồng bộ trên diễn đàn. Hình thức đồng bộ là việc trao đổi, chia sẻ của các thành viên trên diễn đàn được diễn ra trong cùng một thời gian thực. Hình thức không đồng bộ là việc trao đổi giữa các thành viên không diễn ra cùng lúc, không có sự tương tác trực tiếp với nhau.

Bước 2: Xác định các mục tiêu đạt được cho các chủ đề trên Forum

Với mỗi chủ đề, chúng tôi xác định những mục tiêu cần đạt để định hướng cho sự tham gia hoạt động của các thành viên trên diễn đàn, là căn cứ để đánh giá, định lượng hiệu quả hoạt động của diễn đàn. Qua đó, có những sự điều chỉnh hợp lý, kịp thời nhằm nâng cao chất lượng của việc phát triển NL DH cho giảng viên các trường đại học sư phạm thông qua diễn đàn.

Bước 3: Thiết kế diễn đàn (Forum)

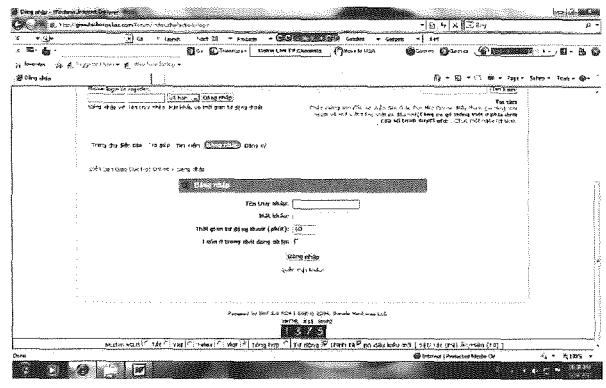
- + Xác định giao diện Forum và tiêu đề chính của Forum trên thanh công cụ, xác định các hiệu ứng, hiệu năng cần có;
- + Sử dụng mã nguồn phù hợp để thiết lập giao diện Forum.

Hình 1: Minh họa giao diện diễn đàn trực tuyến

Bước 4: Tổ chức đăng kí các thành viên của diễn đàn

Việc này giúp ban quản trị quản lý được sĩ số cũng như việc viết bài tham gia diễn đàn của đội ngũ giảng viên ở khắp nơi. Với cách làm này, chúng ta có thể tổ chức các hoạt động thảo luận giữa các giảng viên với nhau và với chuyên gia thường xuyên mà không bị giới hạn bởi không gian và thời gian.

Hình 2: Đăng kí thành viên của diễn đàn

Bước 5: Tổ chức các hoạt động trên diễn đàn

Sau khi đã đưa ra các chủ đề trên diễn đàn, ban quản trị sẽ tổ chức cho các thành viên tham gia hoạt động học tập, thảo luận theo chủ đề. Với tư cách là thành viên của diễn đàn, mỗi giảng viên sẽ tiến hành các hoạt động sau đây: Tiếp nhận thông tin mới; Bày tỏ quan điểm/ cách nhìn về các chủ đề thảo luận; Gửi các thông điệp đến giảng viên khác; Nhận xét và bình chọn những bài viết hay, có ý nghĩa với tinh thần khách quan, bình đẳng, tôn trọng lẫn nhau.

Bước 6: Tổng kết theo từng chủ đề (tương ứng với kế hoạch đã đề xuất) và bắt đầu chủ đề mới

Ban quản trị tổng kết các chủ đề theo tiến trình thời gian đã xác định; Trả lời những thắc mắc/bản khoăn trên diễn đàn; Bình chọn những bài viết tốt trong mỗi chủ đề; Bắt đầu chủ đề mới với các hoạt động tiếp theo.

2.3. Điều kiện để thực hiện có hiệu quả phát triển NL DH cho giảng viên thông qua diễn đàn trao đổi trực tuyến (Forum)

Việc thiết kế và trao đổi thông tin, chia sẻ ý kiến trên các diễn đàn trở nên phổ biến trong xã hội hiện đại. Tuy nhiên, do được đề cao về tính tự do cá nhân, khi tham gia diễn đàn có rất nhiều ý kiến trái chiều về cùng một vấn đề gây cảm giác “loạn thông tin”, “nhiều thông tin”, khó khăn trong việc tiếp nhận thông tin cho các thành viên.

Bên cạnh đó, môi trường trao đổi giữa các thành viên là môi trường ảo. Vì vậy, có những hoạt động ban quản trị khó kiểm soát hiệu quả nếu mỗi thành viên không phát huy tối đa tinh tích cực, tự giác của bản thân và hướng tới mục đích chung là phát triển, hoàn thiện NL nghề nghiệp cho đội ngũ.

Với diễn đàn trao đổi trực tuyến, đặc điểm là nội dung chia sẻ dường như đã được xác định cụ thể trên diễn đàn tạo sự thuận lợi cho việc trao đổi ý kiến giữa đội ngũ giảng viên với nhau. Tuy nhiên, khi thiết kế và tổ chức diễn đàn trực tuyến đạt được hiệu quả cao, cần lưu ý những yêu cầu sau:

- Các chủ đề đưa ra cần đảm bảo yếu tố hấp dẫn, thu hút được sự quan tâm của đông đảo giảng viên trong các nhà trường sư phạm;
- Những thông tin truyền tải đến các thành viên trên diễn đàn đảm bảo tính chính xác, khoa học, hiện đại; phải thực hiện được chức năng là “cầm nang” cho quá trình vận dụng, tự đào tạo, tự bồi dưỡng của mỗi giảng viên;
- Những thành viên tham gia diễn đàn trao đổi trực tuyến cần có những KN sử dụng công nghệ thông tin cơ bản;

- Cần được đảm bảo về điều kiện cơ sở vật chất căn bản: Có máy tính nối mạng. Có thể nói, đây là một trong những trở ngại chưa thể khắc phục được hoàn toàn ở nước ta nói chung, trong các trường đại học nói riêng để tổ chức các diễn đàn trao đổi trực tuyến một cách đúng nghĩa.

3. Kết luận

NL DH là NL cơ bản của nhà giáo - những người làm nhiệm vụ giảng dạy, giáo dục trong nhà trường và các cơ sở giáo dục. NL DH của giảng viên trong các trường đại học sư phạm sẽ tác động và ảnh hưởng trực tiếp tới việc hình thành, phát triển NL DH cho SV - những nhà sư phạm tương lai. Hình thức diễn đàn trao đổi trực tuyến sẽ khắc phục được những hạn chế về không gian và thời gian của các hình thức bồi dưỡng trực tiếp, đảm bảo cập nhật thường xuyên những thông tin mới có liên quan đến NL nghề nghiệp cốt lõi này. Bên cạnh đó, thông qua diễn đàn trao đổi trực tuyến, mỗi giảng viên sẽ có điều kiện để trao đổi và tự bồi dưỡng nhằm đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của xã hội hiện đại đối với những người làm công tác giáo dục, đào tạo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Nguyễn Thúy Hương, (2007), *Thái độ đối với việc rèn luyện nghiệp vụ sư phạm của SV cao đẳng sư phạm*, Luận án tiến sĩ tâm lí học, Viện Chiến lược và Chương trình Giáo dục, Hà Nội.

[2]. Bernd Meier - Nguyễn Văn Cường, (2014), *Li luận DH hiện đại*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

[3]. Trần Thị Tuyết Oanh, (2015), *NL DH của giảng viên trong các trường đại học sư phạm trước yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Tạp chí Khoa học số, 8B, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, tr.10- 18.

[4]. PGS.TS. Trần Thị Tuyết Oanh, *Nghiên cứu NL DH của giảng viên trong các trường đại học sư phạm đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ở Việt Nam*, Mã số VI2.2- 2013.27, Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ (NAFOSTED).

SUMMARY

Developing the teaching competence for teaching staff at teachers' training institutions is an urgent and important issue. Lecturers' teaching competence at these institutions will have direct impact on shaping and developing students' teaching competence, help them work effectively in their career. The online exchange forum will decrease limitations of space and time in direct trainings, and ensure regular updated information that related to this core professional competence.

Keywords: Teaching competence; online exchange forum; lecturers.

QUẢN TRỊ NHÀ TRƯỜNG... (Tiếp theo trang 24)

hiệu trưởng, giáo viên, học sinh, cha mẹ học sinh, đại diện cộng đồng... Các đại diện này tham gia vào QL nhà trường với trách nhiệm là bên giám sát, kiểm soát các hoạt động QL nhà trường chứ không can thiệp sâu, hoặc làm thay các công việc đã được trao quyền, ủy quyền của bên liên quan.

Để thực hiện QL theo SBM, cần đổi mới hệ thống cấu trúc quản trị nhà trường với những ưu tiên về quản trị tổ chức, nhân sự; hoạt động dạy học và nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ; hoạt động kiểm tra, đánh giá chất lượng dạy học và kiểm định chất lượng nhà trường.

4. Kết luận

Đổi mới GD&ĐT, đổi mới QL GD là yêu cầu từ thực tiễn GD với những thành tựu và cả những hạn chế, bất cập, yếu kém. Bài toán đổi mới QL GD đặt ra hiện nay mang phương thức cuộc tái kiến thiết, tái cơ cấu hệ thống GD, thống nhất và thông suốt tư duy về nền GD mở, hiện đại, coi trọng tính tự chủ và phân cấp QL ở các cấp. Điều này phản ánh cụ thể tinh thần Nghị quyết 29 - NQ/TW của Trung ương Đảng khóa XI về Đổi mới căn bản công tác QL GD&ĐT, trong đó yêu cầu "phân định công tác QL nhà nước với quản trị của cơ sở GD&ĐT". Trong bối cảnh ấy, cần thống nhất tư duy, nhận thức về QL GD, quản trị GD và quản trị nhà trường. Quản trị nhà trường cần tập trung vào công tác hoạch định đường lối chính sách và các quyết định liên quan đến tầm nhìn, sứ mạng của nhà trường, có sự ảnh hưởng tới lợi ích của người học, người dạy và cộng đồng. Trước yêu cầu đổi mới GD, quản trị hệ thống các trường học cần được xác định thiết lập cụ thể và toàn diện từ cấp quản trị hệ thống tới quản trị cấu trúc, tổ chức nhà trường, từ quản trị vĩ mô tới vi mô, quản trị các loại hình trường học, các cấp học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Đặng Quốc Bảo, Nguyễn Thị Tuyết Hạnh, Phạm Ngọc Phương, (2014), *Quản trị nhà trường trong bối cảnh đổi mới GD - nhìn từ một số cách tiếp cận*, Tạp chí QL GD, số 64, tháng 9/2014, tr.3-8.

[2]. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/strengthening-education>

[3]. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/strengthening-education-systems/quality-framework/supporting-mechanisms/governance/>

[4]. Phạm Đỗ Nhật Tiến, (2015), *Đổi mới quản trị nhà trường trước yêu cầu chuyển đổi GD theo định hướng phát triển năng lực người học*, Tạp chí QL GD, Số đặc biệt, tháng 4/2015, tr. 20-26.

[5]. Đặng Ứng Vận, Nguyễn Thị Huyền Trang, Đào Thị Hòa, (2014), *Tự chủ, dân chủ và phân cấp trong đổi mới QL nhà nước về GD đại học*, Tạp chí QL GD, số 56, tháng 1/2014.

[6]. Đặng Ứng Vận, Nguyễn Thị Huyền Trang, (2013), *Quản trị và QL tài chính đại học tư ở Việt Nam*, Tạp chí QL GD, số 45, tháng 2/2013.

SUMMARY

The context of renewing Education and Training raises the urgent requirements, including the need to "assign state management to governance at educational institutions" The article mentions several governance issues of education and school and its requirements in the context of current education reform.

Keywords: School governance; educational governance; education; education reform.